

Verhaal bij 450 jaar parochie Linden.

Allereerst wil ik de parochie van Linden van harte gelukwensen met dit bijzondere jubileum. En ik dank jullie voor de uitnodiging om hier te mogen spreken.

Voor wie mij niet kent: mijn naam is Marie-Jantien Kreeft.

Sinds drie jaar ben ik als coördinator verbonden aan OLC, ouderen en levensvragen in het land van Cuijk. En verschillende mensen uit deze parochie zijn actief bij OLC, vandaar het lijntje denk ik.

Voordat ik bij OLC begon was ik studentenpastor aan de TU in Eindhoven, in een oecumenische setting. En daarvoor ben ik lang als predikant werkzaam geweest in de Protestantse kerk.

De toekomst van de kerk in het klein

Mij is gevraagd om daarover een paar gedachten met u te delen hier vanmiddag. Ik doe dat in de vorm van een drieluik. Drie schetsen, drie panelen, die samen als het ware een blik op de toekomst geven.

Voor het eerste paneel neem ik u mee naar Amsterdam

‘De verzoening met het leven, zichzelf en de wereld’. Kopte de achterpagina van de NRC een tijdje geleden. Onder de kop is een foto te zien van een kunstwerk gemaakt door Ida Kleiterp. Een verzoendeksel heeft ze het genoemd. We zien een wit albasten blok met daarop twee gebogen vormen. Ernaast staan kleine mp3 spelertjes, daaruit klinkt meditatieve muziek, een soort oergeluiden. En op de wand erachter staan woorden als: Verzoening Scapegoat Longing Afstand Ritueel

Maar ook hebreeuwse woorden als Capar: bedekken, goedmaken en Teshoeva, terugkeer, midden in lezen we groot: Vertrouwen, Questions en Verbinding.

Vier minuten en 46 seconden kun je midden in Amsterdam, niet in een synagoge of kerk, maar in een museum, terwijl het verkeer buiten langs raast, zomaar een hedendaags ritueel ondergaan en een meditatieve ervaring hebben.

De beeldend kunstenaar Ida Kleiterp besloot haar 60e verjaardag te vieren, niet met een feestje te midden van vrienden en bekenden, maar met een kunstboek vol levensteksten, met een beeldenroute en met dit verzoendeksel.

Waarom?

‘Om me met mijn leven, mezelf en de wereld te verzoenen.’ Zegt ze zelf.

En ik dacht. Zo. Toekomst van de kerk in het klein?

Daar is geen kerkgebouw of tempel of synagoge meer bij nodig blijkbaar!

Verzoening, dat religieuze kernbegrip, waar toch synagogen en kerken lang een patent op hadden, kan nu gewoon als verjaardagscadeau in een museum.

‘Fenomenen van het geestelijke’. Zo heetten de colleges die ik een paar jaar geleden volgde bij Stefan Gärtner en waarbij een wereld voor me open ging.

Wat ik daar leerde was precies dit:

Overall in de samenleving zijn sporen van God, van het Geestelijke te vinden, alleen in een zo andere taal dan de taal die we vanouds binnen de gevestigde religies spreken, dat we ze nauwelijks als

‘geestelijk’ herkennen, laat staan kunnen duiden.

Zeker, de kerken lopen leeg en God lijkt irrelevant te worden, maar niets is minder waar. Alleen: wij, de voorgangers, we verstaan de taal niet, of niet meer, waarin mensen van vandaag, binnen en buiten de kerk, spreken over God, over het geestelijke. Nee, voor een processie krijg je geen mensen meer op de been, maar is een stille tocht om te gedenken met knuffels en kaarsen iets anders?

En nee, biechten in zo’n hokje doen we al lang niet meer, maar wat dacht u van ‘het familiediner’ van de EO op T.V.?

Daar ligt wat mij betreft de grote opdracht van de kerk van vandaag en morgen: proberen ‘weer bij de tijd’ te zijn. Letterlijk dan. Proberen om een brug te slaan vanuit onze traditionele kernwaarden, als gemeenschap, verzoening, gerechtigheid, vrede, opstanding, uittocht, leven tegen de dood...

Proberen om een brug te slaan naar die plekken in de maatschappij waar mensen met precies dezelfde kernwaarden bezig zijn, alleen in een volstrekt andere taal dan de taal die wij binnenkerkelijk zo gewend zijn!

Dat is één paneel. Er is toekomst voor een kerk die de taal spreekt van de mensen van vandaag, verstaanbaar is, dichtbij. Een kerk die bruggen bouwt naar de wereld waar ze deel van uitmaakt. Met voorgangers die uit uw eigen midden komen lijkt me dat bepaald niet onmogelijk!

Dan neem ik u voor het tweede paneel mee naar zomaar een zaaltje op zomaar een middag in Cuijk: Mijn naam, zei ze, toen het haar beurt was om iets over zichzelf te vertellen in de groep – mijn naam is Lies Janssen Bierens de Haan

Bierens de Haan is mijn meisjesnaam, die vind ik mooi, daar ben ik trots op.

Janssen is de naam van mijn man.

Ik haat die naam.

Ik had nooit met hem moeten trouwen, maar ja ... ik was al niet zo jong meer en ik wilde dolgraag kinderen ...Ik ben er voor uitgetreden nota bene. Al jong was ik het klooster in gegaan.

We waren met z'n negenen thuis vroeger en het was in Brabant niet ongewoon dat een van de kinderen priester werd, of non, zoals ik. Ik kwam bij de Fransiscanessen in Oudenbosch. En ik vond het fijn daar, heb nu nog geregeld contact met de zusters, maar ik kon het niet. Alleen maar leven met God. Ik wilde kinderen, een gezin.

Het is een hele strijd geweest, maar uiteindelijk heeft dat verlangen het gewonnen van het religieuze leven. Twee kinderen kregen we. Twee prachtige mensen zijn het geworden. Jammer alleen dat ze zo ver weg wonen. De een in Australië en de ander in den Haag. Ik zie ze niet vaak.

Mijn man is 15 jaar geleden al overleden. Ik had eindelijk besloten van hem te gaan scheiden toen hij doodging. Zit ik nog met die naam.

O ja, ik heb iets meegebracht zoals jullie vroegen. Kijk, het is een klein wit porseleinen madonna beeldje. Mijn zusje Joke is lang erg ziek geweest en uiteindelijk, toen ze 8 jaar was, overleden. Het was van haar, stond altijd bij haar bed, aan het hoofdeinde. Toen ons moeder ziek werd en overleed stond het bij haar bed, een hele troost! En zo ging het ook bij vader en bij mijn broers en zusters, ons Joke was erbij, zoals straks bij mij.'

Aan het woord is een vrouw van 77 die deelnam aan de gespreksgroep 'Het verhaal van je leven'.

Acht ouderen, de jongste 57 en de oudste 90 kwamen zeven keer een middag bij elkaar om begeleid door twee vrijwilligers van OLC met elkaar te spreken over hun leven.

Ondanks haar zeer broze gezondheid is ze inmiddels vrijwilliger bij ons. Ze volgde de starttraining van 5 middagen, die ik samen met een collega gaf, komt elke 6 weken naar de intervisiebijeenkomst en bezoekt tweewekelijks een andere oudere die dat nodig heeft.

'Weet je wat ik laatst tegen mijn dochter zei' vertelde ze de laatste keer bij de training, 'ik kom hier zo blij vandaan, ik heb weer een doel!'

Kerk in het klein?

Is dit de toekomst van de kerk?

Kleine groepen mensen die regelmatig bij elkaar komen rondom levensvragen en zinvragen?

Ik heb het lang gedacht. Uitgedragen ook. Onlangs nog, bij een symposium in Brussel met als thema 'vieren, leren en dienen buiten de kerk' heb ik over OLC verteld als plek die ik meer als kerk ervaar dan ik de kerk zelf lang heb ervaren. Hier worden mensen met elkaar verbonden, hier zien we om naar elkaar, is er oog en vooral oor voor kwetsbare mensen, hier wordt nog echt geluisterd.

Ik heb het lang gedacht: dit is de kerk van de toekomst.

Maar het is niet waar. Althans, het is niet het hele verhaal. Zeker, je zou kunnen stellen dat we bij OLC vanuit verschillende overtuigingen en motieven doen waarin Jezus ons is voorgegaan: er zijn voor elkaar, voor de meest kwetsbaren onder ons. Maar anders dan jullie hier als parochianen in Linden doen komen we niet regelmatig bij elkaar om te vieren en te gedenken, om te putten uit de Bron, te horen naar de oude verhalen van mensen die ons zijn voorgegaan op de weg van Jezus. En, zo leerden we afgelopen dinsdag bij de Dominicanen in Huissen: dat perspectief is wezenlijk voor een kerkgemeenschap.

Kerk zijn, dat doe je door handen en voeten te geven aan datgene wat Jezus van ons vraagt: er zijn voor elkaar, een gemeenschap vormen, maar wezenlijk daarbij is dat je het perspectief niet uit het oog verliest door ook in rituelen God uit te spreken, te zegenen en te gedenken. Precies zoals jullie hier al 450 jaar doen.

De toekomst van de kerk in het klein.

Wat ik ook leerde in Huissen afgelopen dinsdag was dat een toekomst niet maakbaar is: toekomst kun je niet maken, die kun je alleen maar ontvangen.

Een wijs woord.

En toch wil ik u ten slotte in het middenpaneel een mogelijke toekomst van de parochie in Linden schetsen. Een nieuw WIJ. En daarvoor neem ik u mee naar de prachtige film van Kaj Pollak 'As it is in heaven'. In een van de laatste shots van de film zien we een groep mensen op een podium staan in een grote zaal met publiek. Ze zijn van ver gekomen om mee te doen aan deze korencompetitie.

Het is stil ze wachten ze wachten op diegene die hen het laatste jaar tot een 'nieuw wij' heeft gemaakt. Hijzelf, ooit een beroemd dirigent, had niets meer te verliezen gehad en was teruggekeerd naar het dorp op het Zweedse platteland waar hij was opgegroeid.

Daar had hij hen eerst weer leren ademen. Gewoon, in en uit, in en uit hij had ze leren voelen, allemaal liggend op de grond met het hoofd op de buik van een ander goed, niet iedereen kon dat meteen waarderen, maar het werkte!

Ze waren niet alleen gaan ademen, en voelen, maar er werd ook weer gelachen!

En het was weer vol in de kerk op zondag!

Ondanks de verkrampte plaatselijke dominee met z'n rigide Godsbeeld, z'n machtsstreven en al zijn frustraties!

En één voor één had hij hen stem gegeven.

De grote vent met het verstand van een kind.

Olga, het bloedmooie meisje uit de supermarkt.

De vrouw van de dominee.

zelfs Gabriela, waarvan iedereen wist dat haar man haar mishandelde en waaraan niemand iets deed.

Eén voor één had hij hen stem gegeven en nu zouden ze deze competitie zeker gaan winnen.

Ze staan daar, ze wachten ... terwijl ergens anders op dat moment de dirigent z'n laatste adem uitblaast.

Hij zal niet komen.

En dan.

De grote jongen met het verstand van een kind zet in.

Hij begint te zingen, één toon, een lange toon, zonder woorden...en dan klinkt er nog een toon en nog een en nog een. Allemaal verschillende tonen onder, boven en door elkaar en als de hele groep op het podium stralend staat te zingen valt de zaal in. En rij voor rij staan mensen op om in te stemmen met dit prachtige lied zonder woorden en daarmee eindigt dan de film.

Ik dacht: is dit niet waar het om gaat?

Dankzij een mens die niets meer te verliezen had, Jezus van Nazareth, ontstaat een nieuw wij? Een veelkleurig, veelstemmig, veelbeeldend 'nieuw wij'?

Wat deed Hij anders dan tegen de gevestigde religie in, met al haar krampachtigheid, machtsstreven en frustraties wat deed Hij anders dan tegen de gevestigde religie in mensen, vrouwen en mannen, opnieuw leren ademen.

In en uit Gods adem in en uit

Wat deed Jezus anders dan mensen opnieuw leren voelen! leren leven! Ja, en weer leren lachen, dat ook!

As it is in heaven Hij is inderdaad de afwezige dirigent, het lege graf, het lege midden waar het geheim het geheim blijft, waaromheen mensen in beweging komen, opstaan en gaan vertellen wat ze hebben ervaren, opstaan om in navolging van de afwezige dirigent anderen stem te geven, adem, leven te geven.

Weet u, dat verhaal heeft na 450 jaar vieren op deze plek niets ingeboet aan actualiteit, integendeel, ik wens u toe dat er ook de komende jaren op deze plek in Gods Naam die lofzang gaande wordt gehouden.

En misschien kunnen we dat meteen al een beetje in praktijk brengen. Ik heb voor de gelegenheid de tekst van 'Vader Jacob' een beetje aangepast en ik zou willen voorstellen om die canon samen te zingen bij wijze van afsluiting van mijn verhaal:

De tekst is niet moeilijk: God van liefde, God van liefde, waakt Gij nog? Waakt Gij nog? Alle klokken luiden, alle klokken luiden, bim, bam, bom 2x